

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Etkinlik Yaptırma ve Materyal Kullanımına Yatkınlıkları

Hakan ÖNAL¹ Busenur cemre KILIÇ² İrem ÇOLAK³ Alaattin KIZILÇAOĞLU⁴

1, 2, 3, 4 Balıkesir Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının materyal hazırlama ve etkinlik yaptırmaya yönelik yatkınlıklarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından 168 kişinin katılımı ile yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay yönteminin kullanıldığı çalışmadan edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş, bu şekilde gruplara ayrılan veriler SPSS 20 programı ile analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarına araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan bir problem cümlesi şeklindeki örnek olay verilerek içerisinde bulunduğu duruma nasıl bir çözüm üreteceği yazılı olarak kayıt edilmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmeler sonucunda, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, derslerinde etkinlik yapma ve materyal kullanma bakımından, cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak yapılan Anova testi sonucunda sınıflar bazında materyal kullanma durumu bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p = .00$). Bu fark 4. sınıftaki öğretmen adaylarının lehine olup, 1,2 ve 3. sınıflara göre 4. sınıfta öğrenim görenlerin materyal hazırlama konusunda daha bilinçli oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte her ne kadar son sınıf öğrencileri açısından materyal kullanma tutumları yüksek çıksa da, gerek materyal kullanımı gerekse etkinlik hazırlama ve kullanma tutumları bakımından tüm sınıflarda düşük seviyede tutum puanları elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının derslerde materyal kullanımı ve etkinlik yapma yapmama tutumlarının şekillenmesinde, lisans programındaki derslerin dağılımının etkili olduğu düşünülmektedir.

© 2017 AEAD

Anahtar Kelimeler

Sosyal bilgiler, Materyal, Etkinlik

Social Studies Teacher Candidates' Predisposition toward in-class Activity and Use of Materials.

Abstract

This study was carried out in order to reveal the predisposition of Social Studies teacher candidates towards preparing material and in-class activities in their lessons. 168 people from social studies teacher candidates from Balıkesir University Necatibey Faculty of Education participated in the research. After the collected data to do the content analysis,

¹ Yrd.Doç.Dr., Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Balıkesir-Türkiye, onal@balikesir.edu.tr

² Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir-Türkiye, kilicbusenurcemre@gmail.com

³ Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir-Türkiye, iremcolak@hotmail.com

⁴ Prof.Dr. Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Balıkesir-Türkiye, alaattin@balikesir.edu.tr

the data were divided into groups were analysed by SPSS 20 software. A problem citation prepared by the researchers to the teacher candidates is given as a case study. They also gave a written explanation of what kind of solution they had in this situation. As a result of the statistical evaluations made, no significant difference was found according to the gender factor in terms of using Social Studies teacher candidates' activities and using materials in their lessons. However, according to the result of Anova, there was a significant difference in the use of materials for each of the classes ($p = .00$). This difference is in favour of the 4th grade teacher candidates and it is determined that the students who are in the 4th grade are more conscious about the material preparation compared to the lower grade. Nevertheless, although attitudes toward using materials for 4th grade students are high, low attitude scores were obtained in all classes with regard to the use of materials and the preparation and use of activities. It is considered that the distribution of the courses in the undergraduate program is effective on the use of the material and the predisposition of in-class activity for the teacher candidates in the lessons.

© 2017 AEAD

Keywords

Social Studies, Course Material, In-Class Activity

GİRİŞ

Modern öğretmen, anlatan değil dinleyen öğretmendir. Neyi dinlediğini ve ne kadar dinleyeceğini öğrenci performansları belirlemektedir. Derse katılımın olduğu sınıflarda öğretmen daha özgür iken, derse katılımın olmadığı sınıflarda öğretmen, konu çerçevesi ile sınırlandırılmış bir alanda hareket etmektedir. Öğretmenin öğretme becerisi ile öğrencilerin öğrenme becerilerini bir araya getirmenin yanında, kalıcı ve hızlı öğrenme, soyut bilgileri somutlaştırma, öğrenmeyi kolaylaştırma, derse olan ilgiyi arttırma gibi faydaları nedeniyle etkinlik ve materyal kullanımı birçok bilimsel çalışmada önerilmiştir (Duman, 2013; Karamustafaoğlu, 2006; Kaya, 2006; Çelikkaya, 2013; Sever & Koçoğlu, 2017; Kızılcıoğlu & Taş, 2007; Yanpar, 2012; Halis, 2002; Sönmez & Koç, 2017). Materyaller, öncelikli olarak öğretimi desteklemek amacıyla kullanılır. İyi tasarlanmış materyaller; eğitimin sürecini zenginleştirir bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır, unutmaya azaltır, öğrenciyi güdüler, öğrencinin dikkatini toplar, öğrenme isteğini kamçılar, hedef davranışlara yaparak-yaşayarak ulaşmayı sağlar, düşüncenin kavramlaştırılmasına katkıda bulunur, öğrenim çevresini doğallaştırır (Özyürek, 1983). Bu nedenle, öğrencilerin öğrendiklerini daha fazla hatırlayabilmeleri için sınıf içinde çok ortamlı öğrenme durumunun geliştirilmesi ve öğrenme sürecine koşulları çok önem taşımaktadır. Eğitimde yıllarca çok ortamlı öğretimin temelini öğretmen ve ders kitabı ikilisi oluşturmuştur. Ancak günümüz çağdaş sınıf içi çok ortamlı öğrenme ortamının sağlanmasında görsel ve işitsel araçlar ön plana çıkmaktadır (Yaşar, 2004). Yükseköğretim Kurulu da öğretmen adaylarının gelişen teknolojiyle bütünleşmesini sağlamak ve öğretmenlik becerilerini geliştirmek için öğretmen yetiştiren programlara zorunlu okutulacak bazı dersler getirmiştir. Kurulun, Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması kapsamında öğretmen yetiştiren programlarda okutulmasını zorunlu tuttuğu derslerden biri de "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (ÖTMT)" dersidir. ÖTMG dersinde öğretmen adaylarına çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri, öğretim sürecindeki yeri ve kullanımı, öğretim teknolojileri yoluyla öğretim materyallerinin geliştirilmesi ve çeşitli nitelikteki materyallerin değerlendirilmesi konusunda bilgiler verilmektedir. Derste

bir yandan çeşitli öğretim teknolojilerini öğrencilere tanıtmak, verecekleri mesaja uygun ortamları düzenlemede onlara rehberlik etmek diğer yandan öğretmen olduklarında ellerindeki olanaklar ile öğretim materyalleri geliştirmelerine yardımcı olmak hedeflenmektedir (Geçer Kolburan, 2010). Öğrencilerin sosyalleşmesi sürecinde bireyi içinde yaşadığı toplumun etkin birer üyesi yaparak, gelişmeleri yakından takip ederek karşılaştığı sorunların üstesinden gelebilmesine yardımcı olan Sosyal Bilgiler dersleri için de materyal kullanımı önemli bir yere sahiptir (Sever & Koçoğlu, 2017; Halis, 2002). Sosyal bilgiler programı, sadece tarih coğrafya ve vatandaşlık konularında değil; psikoloji, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, uluslararası ilişkiler gibi alanları da kapsamaktadır. Bu konular işlenirken bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, materyal kullanımına son derece önem verilmektedir (Ulusoy & Gülüm, 2009). Çünkü: “Sosyal bilgiler derslerinde kullanılan görsel materyaller öğrencilerin okudukları metni anlamalarında ve eleştirel bakış açısına sahip olmalarında önemli bir yere sahiptirler (Kaya, 2006). Eğitimde materyal kullanımı, etkili bir eğitim-öğretim ortamı hazırlayarak, öğrencilerin öngörülen hedeflere daha kolay ulaşmalarını sağlamada ve yürütülen programın başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynar. Bu durum, etkin bir eğitim- öğretim için çok önemlidir. Çünkü eğitim sürecinde öğrencilere asıl nitelik kazandıran öge, öğretim programlarıdır (Karamustafaoğlu, 2006). Öğretim programı açısından değerlendirildiğinde İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisinde yer alan yedi öğrenme alanında da, derslerin işlenişinde materyal kullanımı ve etkinlik yoluyla ders işleme üzerine vurgu yapılmaktadır (MEB, 2017). Programda yer alan öğrenme alanları içerisinde, etkinlik ve materyal vurgusu yapılan bazı kazanımlar sınıflar bazında örneklerle aşağıda kazanım numarası ile maddeler halinde verilmiştir:

- ✓ **SB.4.1.1.**³“Resmî kimlik belgesini inceleyerek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur. Resmî kimlik belgesini inceleyerek bu belgenin içerdiği bilgiler açıklanır.”

Birey ve Toplum Öğrenme Alanındaki bu kazanımda materyal olarak resmi kimlik belgesinin kullanılması gerekirken, etkinlik olarak da dersi anlatmak yerine öğrencilerin kimlik belgesindeki bilgiler üzerinden öğrenmeleri kolaylaştırılır.

- ✓ **SB.4.2.1.**“Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere dayanarak ailesinin geçmişine dair soyağacı oluşturur.”
- ✓ **SB.4.2.2.**“Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihî bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır.”
- ✓ **SB.7.2.5.**“Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir. Yerli ve yabancı seyyahların seyahatnamelerinden örneklere yer verilir.”

Kültür ve Miras öğrenme alanındaki SB.4.5.1, SB.4.2.2 ve SB.7.2.5. kazanımlarda da yine öğretilmesi gereken konu öğretim materyalleriyle desteklenmiş etkinlikler yoluyla verilmelidir.

³ SB.4.1.1. kodlamasında yer alan işaretler sırasıyla; SB Ders kodu, 4 sınıf düzeyi (4. Sınıf), 1 öğrenme alanı (Birey ve Toplum Öğrenme Alanı), 1 kazanım numarası (1 Numaralı Kazanım) olacak şekilde değerlendirilmelidir.

✓ **SB.4.5.4.**“Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur. Öğrencinin ailesinin yardımıyla örnek bir bütçe miktarı üzerinden gelir gider tablosu oluşturması sağlanır.”

✓ **SB.6.5.3.**“Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.”

Sorumluluk ve tasarruf gibi değerlerle öz denetim, karar verme ve finansal okuryazarlık gibi becerilerin de öğrenciler tarafından edinilmesini sağlamayı amaçlayan Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında yer alan SB.4.5.4.ve SB.6.6.3 kazanımları doğrudan etkinlik yoluyla dersi işlemeye yöneliktir.

✓ **SB.4.7.1.**“Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. Araştırdığı bir ülkenin önemli özelliklerini görsel materyaller kullanarak sınıfta tanıtmaya çalışır.”

✓ **SB.4.7.3.**“Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. Görsel ve yazılı iletişim araçları ile kültürel unsurlardan kıyafet, yemek, oyun, aile ilişkileri gibi konular üzerinde durulur.”

Kültürel mirasa duyarlılık ve saygı gibi değerlerle araştırma ve empati gibi becerilerin de verildiği SB.4.7.1 ve SB.4.7.3. kazanımlarını içeren Küresel Bağlantılar öğrenme alanı da etkinlik ve materyallerin yoğun olarak kullanılabilmesi için içeriğe sahiptir.

✓ **SB.4.3.4.**“Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır. Gözlem yapma süresi, farklı hava olaylarının gözlemlenmesine imkân verecek şekilde belirlenir. Ayrıca hava olaylarını aktarırken grafik okuma ve oluşturma becerileri üzerinde durulur.”

✓ **SB.6.3.2.**“Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir. Türkiye’nin yer şekilleri, yükselti, iklim gibi fiziki özelliklerine dair haritalar verilir.”

✓ **SB.6.3.3.**“Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir. Türkiye’nin nüfus dağılışı, ekonomik faaliyetleri, yer altı ve yer üstü kaynaklarına dair haritalar verilir.”

✓ **SB.7.3.2.**“Türkiye’de nüfusun dağılışı etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar. Tablo ve grafikler kullanarak ülkemizin demografik özellikleri ile ilgili verileri yorumlanır.”

Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer alan konular, vatanseverlik ve doğal çevreye duyarlılık gibi değerlerle, mekân algılama ve harita okuryazarlığı gibi becerilerin de öğrencilere verilmeye çalışıldığı konulardır. İnsanlar, bu öğrenme alanı içerisinde yer alan SB.4.3.4, SB.6.3.2 ve SB.6.3.3 ve SB.7.3.2 kazanımları da incelendiğinde başta haritalar olmak üzere görsel materyal kullanımı zorunluluk derecesinde önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğretmen adaylarının materyal hazırlama ve etkinlik yaptırma konusundaki eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretim yaklaşımlarının değişmesiyle birlikte eğitimde materyal kullanma durumu da gelişmiştir. Bu gelişme sebebiyle Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ders işlerken materyal kullanıp kullanmama veya etkinlik yaptırıp yaptırmamak konusundaki öngörülerini belirleyerek bu alandaki çalışmalara bir katkı sunmak da bu çalışmanın bir diğer amacıdır.

Bu amaçlar çerçevesinde çalışmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının derslerde materyal kullanımı ve etkinlik yaptırma eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Alt Problemler

- Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, derslerinde etkinlik yapıp-yapmamaları bakımından cinsiyet faktörüne göre aralarında anlamlı bir fark var mıdır?
- Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, derslerinde materyal kullanma eğilimleri, cinsiyet faktörü açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, derslerinde etkinlik yapıp-yapmama eğilimleri sınıflar bazında anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, derslerinde materyal kullanma eğilimleri sınıflar bazında anlamlı bir fark göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu çalışma, öğretmenler için zorunluluk derecesinde önemli olduğu varsayılan derslerde materyal kullanımı ve derslerin etkinlik temelinde işlenmesinin, öğretmen adaylarının zihninde nasıl yapılandığının belirlenmesine ilişkin bir durum saptama çalışması niteliğindedir. Bu nedenle gerçekleştirilen çalışmada örnek olay yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması için, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve alan uzmanlarınca kontrol edilen açık uçlu bir soru (Teknolojik ve fiziki alt yapısı dezavantajlı bir okulda gelecek haftaki dersinizde işlenecek olan 6. sınıf Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki Türkiye'nin iklimi konusunu nasıl işlersiniz? Kısaca açıklayınız?) kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının yöneltilen soruya verdiği cevaplar içerik analizine tabi tutularak, "materyal hazırlanması ve kullanılması" ile "etkinlik yapıp yapılmaması" boyutlarında gruplandırılmış ve veriler nicel hale getirilmiştir. Bu şekilde derlenen veriler analiz edilirken, SPSS 20 paket programı kullanılmış olup, t testi, One Way Anova ve Tukey testinden yararlanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın evrenini Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 1, 2, 3 ve 4. Sınıflarda öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, 2017-2018 eğitim- öğretim yılı içerisinde adı geçen anabilim dalında öğrenim görmekte olan 168 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Varsayımlar

- ✓ Kullanılan açık uçlu sorunun, veri toplamak için uygun olduğu varsayılmıştır.
- ✓ Öğretmen adaylarının, kendilerine yöneltilen soruya samimi ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
- ✓ Kullanılan yöntemin bu çalışmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- ✓ Bu çalışma 2017-2018 Öğretim Yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 168 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı ile sınırlıdır.
- ✓ Çalışma yöneltilen soru maddesindeki örnek durum ile sınırlıdır.

BULGULAR**Tablo 1:** Cinsiyet Faktörüne Göre Etkinlik Yapıp Yapmama Eğilimleri (t testi)

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	p
Etkinlik Yapıp, Yapmama	Kadın	97	1.35	.48	.48	.94	.35
	Erkek	71	1.28	.45			

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının etkinlik yapıp yapmama eğilimleri, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir mi? Alt problemine öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde, kadınlar ile erkekler arasında aritmetik ortalamalar bakımından kadınlar lehine az da olsa matematiksel olarak bir fark bulunmaktadır (sırasıyla $\bar{X}$ = 1.35 – 1.28). Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını görebilmek için yapılan t testi sonucuna göre etkinlik yapıp yapmama durumu, cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemektedir ($p=.35 > .05$) (**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**).

Tablo 2 Cinsiyet Faktörüne Göre Materyal Hazırlama Eğilimleri (t testi)

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Materyal Hazırlama	Kadın	97	2.09	1.05	.107	-.66	.43
	Erkek	71	2.20	.97			

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının materyal hazırlama durumu, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir mi? Alt problemine öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde (Tablo 2**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**), kadınlar ile erkekler arasında aritmetik ortalamalar bakımından matematiksel olarak az da olsa bir fark bulunmaktadır (sırasıyla $\bar{X}$ = 2.09 - 2.20). Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını görebilmek için yapılan t testi sonucuna göre materyal hazırlama durumu, cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemektedir ($p=.43 > .05$).

Tablo 3 Sınıflar Bazında Etkinlik Yapıp Yapmama Eğilimleri (ANOVA)

	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Sd	F	p
Etkinlik Yapıp, Yapmama	1	47	1.26	.44	.064	.48	.7
	2	35	1.37	.49	.083		
	3	51	1.33	.48	.067		
	4	35	1.34	.48	.081		
	Toplam	168	1,32	.47	.036		

Tablo 3'de Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının derslerinde etkinlik yapıp yapmama eğilimleri, sınıflara göre anlamlı bir farklılık gösterir mi? Alt problemine öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde, gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur ($p = .7 > .05$).

Tablo 4 Sınıflar Bazında Derslerde Materyal Kullanıp, Kullanmama Eğilimleri (ANOVA)

	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Sd	F	p	Anlamlı Bir Fark
Materyal Hazırlama	1	47	1.94	.77	.11	7	.000	4-1, 2 ve 3
	2	35	1.97	1.01	.17			
	3	51	1.98	1.01	.14			
	4	35	2.80	1.08	.18			
	Toplam	168	2.14	1.01	.08			

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının derslerinde materyal kullanma eğilimleri, sınıflar bazında anlamlı bir farklılık gösterir mi? Alt problemine öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde, sınıflar bazında materyal kullanım durumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=.00$). Bu farkın hangi sınıflar arasında olduğunu görmek için yapılan Tukey testine göre bakıldığında ise 4. Sınıfların, alt sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarına göre materyal kullanımı konusunda daha yatkın oldukları gözlemlenmiştir (Tablo 4).

TARTIŞMA ve SONUÇ

- Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının etkinlik yaptırma ve materyal kullanma eğilimlerine yönelik yapılan araştırma sonucunda her iki değişken için de cinsiyete göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Sınıflar bazında bakıldığında ise anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Tespit edilen bu fark 4. Sınıflar lehine olup ($p=.00$), 4. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının 1,2 ve 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına göre materyal kullanımı konusunda daha yatkın oldukları görülmüştür. Bu durumun oluşmasında öğretim programı içerisindeki 3. sınıf 1. Dönem Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım, 3. Sınıf 2. Dönem Özel Öğretim Yöntemleri ve 4. sınıf da almış oldukları Öğretmenlik Uygulamaları derslerinin etkili olduğu düşünülmektedir.
- Öğretmen adaylarının materyal hazırlama durumlarına bakıldığında derslerinde materyal kullanma eğilimi zayıf olan öğretmen adaylarının, öğrenci grubunun özellikleri, bilgileri, yetenekleri, güdülenmişlik düzeylerinin bilinmesi konusunda yetersiz oldukları düşünülmektedir. Bu sonuç Uşun (2012) tarafından öğretim materyali hazırlarken dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi olarak da belirtilmiştir.
- Öğretmen öğrenme sürecini yönlendiren ve şekillendiren önemli bir öğedir. Dolayısıyla materyal hazırlama sürecinde öğrencilere yön vererek rehberlik eder. Öğretmenin öğrencilerin hazır bulunurluklarını ve materyal hazırlama sürecinde öğrencilerin derse aktif katılım sağlamları için sınıf ortamını verimli bir hale getirmesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin hazırlayacakları materyali seçmelerinden sonra yapım aşamasını okulda, sınıf ortamında sürdürmeleri bu süreci daha aktif ve bilinçli bir şekilde yapmalarına olanak sağlayacaktır.
- Materyal hazırlama sürecinde öğrenciler diğer arkadaşlarının yaptıkları materyalleri görerek farklı bakış açıları geliştirmelerinin yanı sıra, alternatif düşünme yetilerine de katkı sağlayacaktır.

- Öğretmen adaylarının materyal kullanımına yönelik verdiği ve “yanlış” kategorisine alınan cevaplardan bazıları materyali “kendim hazırlarım” şeklindeki yanıtlardı. Oysa esas olan materyalin, öğretmenin rehberliğinde öğrenciler tarafından hazırlanmasıdır. Bu konuda da yanlış bir algılama olduğu da tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, daha geniş gruplara eğitim vermek, eğitim kurumlarındaki öğrenme-öğretme süreçlerini daha verimli hale getirmek ve öğrenme öğretme etkinliklerini bireyselleştirmek için öğretim teknolojileri ve materyallerinden yararlanmak gerekmektedir. Üstelik bu bir tavsiye değil, programın en temel bileşenlerinden birisi olup, zorunluluk düzeyinde önemlidir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının materyal hazırlanması ve kullanımı konularında, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan ilke ve yöntemleri mutlak suretle bilmeleri gerekir.

KAYNAKÇA

- Alım, M. (2017). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi ve Öğretim Sürecine İlişkin Öneriler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 243-262.
- Çelikkaya, T. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Araç- Gereç ve Materyal Kullanma Düzeyleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 73-105.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Materyallerin Etkin Kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Geçer Kolburan, A. (2010). Teknik Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme Dersine Yönelik Deneyimleri. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-25.
- Güneş, G., & İskenderoğlu Aydoğdu, T. (2014). İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersine Yönelik Yaklaşımları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 469-488.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karamustafaoğlu, O. (2006). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Öğretim Materyallerini Kullanma Düzeyleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 90-101.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kızılçaoğlu, A., & Taş, H. İ. (2007, Ağustos). İlk Ve Ortaöğretimde Coğrafya Eğitimi Ve Öğretiminde Model Küre Kullanımı. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*(18).
- Kurtdede Fidan, N. (2008). İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 48-61.
- MEB. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- Özyürek, L. (1983). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Sever, R., & Koçoğlu, E. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Sönmez, Ö. F., & Koç, H. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Harita, Grafik ve Tablo Kullanımı. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (2. Baskı b., s. 181-200). içinde Ankara: Pegem Akademi. doi:10.14527/9786053646051
- Ulusoy, K., & Gülüm, K. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih ve Coğrafya Konuları İşlenirken Öğretmenlerin Materyal Kullanma Durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 85-99.
- Uşun, S. (2012). *Öğretim teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yanpar, T. (2012). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yaşar, O. (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Görsel Materyal Kullanımı İle Coğrafya Konularının Eğitimi ve Öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*(163).

Atıf için / Please cite as: Önal, H., Kılıç, B.C., Çolak, İ. & Kızılcıoğlu, K. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının Etkinlik Yaptırma ve Materyal Kullanımına Yatkınlıkları (Social Studies teacher Candidates' Predisposition toward In-class Activity and use of Materials). *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 11-19. <http://academiadergi.com>